

Opgang, 3 mei 2026

Teksten

1 – Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-1847): psalmcantate "Singet dem Herrn", op. 91, MWV A23 (a 8) (Chamber Choir of Europe, Württembergisch Philharmonie Reutlingen, o.l.v. Nicol Matt)

Tussen 1837 en 1844 schreef Mendelssohn een reeks cantate-achtige composities op een reeks psalmen, waaronder psalm 98 (1843), waarbij hij zich liet inspireren door de barok-grootmeesters Bach en Handel, maar waarin hij niettemin laat zien inmiddels een heel eigen stijl te hebben ontwikkeld. Deze psalmcantate is geschreven voor vier solisten (SATB) en dubbelkoor (SATB-SATB). De vertaling is de Herziene Statenvertaling, aangepast.

Singet dem Herrn ein neues Lied, denn er tut
Wunder.
Er sieget mit seiner Rechten und mit seinem heiligen
Arm.

Zing voor de HEERE een nieuw lied,
want Hij heeft wonderen gedaan;
Zijn rechterhand en Zijn heilige arm
hebben Hem heil gebracht.

Andante lento
Der Herr lässt sein Heil verkündigen; vor den
Völkern lässt er seine gerechtigkeit offenbaren.

De HEERE heeft Zijn heil bekendgemaakt
en Zijn gerechtigheid geopenbaard voor de ogen van
de heidenvolken.

Er gedenket an seine Gnade und Wahrheit dem
Hause Israel.
Aller Welt Enden sehn das Heil unsers gottes.

Hij heeft gedacht aan Zijn goedertierenheid en
trouw voor het huis van Israël;
alle einden der aarde hebben gezien
het heil van onze God.

Andante con moto
Jauchzet dem Herrn alle Welt.
Lobet den Herrn mit Harfen!
Mit Trompeten und Posaunen jauchzt vor dem
Herrn, dem Könige.
Lobet den Herrn mit Harfen, mit Harfen und mit
Psalmen!
Jauchzet vor dem Herrn, dem Könige!
Das Meer brause und was darinnen ist, der
Erdboden und die darauf wohnen.
Die Wasserströme frohlocken und alle Berge seien
Fröhlich vor dem Herrn; denn er kommt, das Erdreich
zu richten.
Er wird den Erdkreis richten mit Gerechtigkeit, und
die Völker mit Recht.
Denn er kommt zu richten das Erdenreich.

Juich voor de HEERE, heel de aarde,
Looft de Heer met harpen.
Juich voor de HEERE, de koning, met trompetten en
bazuingschal.
Loof de HEERE met de harp en met psalmgezang.

Juich voor de Koning, de HEERE.
Laat de zee bulderen met al wat ze bevat,
de wereld juichen met wie haar bewoont.
Laten de rivieren in de handen klappen,
de bergen tezamen vrolijk zingen voor het
aangezicht van de HEERE;
want Hij komt om de aarde te oordelen.
Hij zal de wereld oordelen in gerechtigheid
en de volken op billijke wijze oordelen.

Vervolg op pagina 2

2 – Johann Sebastian Bach (1685-1750): cantate "Wo gehest du hin", BWV 166 (a 4) (Guro Hjemli, sopraan; Terry Wey, alt; Gerd Türk, tenor; Markus Volpert, bas; J. S. Bach Foundation, o.l.v. Rudolf Lutz)

U hoort een live opname van deze cantate die Bach componeerde, in het eerste jaar van zijn aanstelling als Thomascantor in Leipzig, voor 7 mei 1724. Jezus vraagt zich in de eerste aria (Vox Christi, altijd gezongen door een bas) af waarom niemand hem vraagt, na zijn aangekondigd aanstaande vertrek, waar hij naartoe gaat.

Bachs onbekende tekstdichter richt deze vraag tot zijn medegelovigen:

In de eerste helft van de cantate luidt het antwoord: ik richt mijn blik op de hemel. Het 1-stemmige koraal wordt hier (als 'vanuit de hemel') door de sopraan gezongen vanaf de kansel.

In het tweede deel luidt het antwoord: ik zie af van wereldse geneugten.

De cantate eindigt met het slotkoraal (op melodie van "Wer nun den lieben Gott lässt walten") van de kerkelijke gemeente met de overtuiging dat de dood om de hoek kan liggen.

De vertaling is van Ria van Hengel.

Aria (bas)

"Wo gehest du hin?"

"Waar gaat u naartoe?"

Aria (tenor)

Ich will an den Himmel denken
und der Welt mein Herz nicht schenken.
Denn ich gehe oder stehe,
so liegt mir die Frag im Sinn:
Mensch, ach Mensch, wo gehst du hin?

Ik wil aan de hemel denken
en mijn hart niet aan de wereld schenken.
Want of ik ga of sta,
altijd houdt de vraag mij bezig;
Mens, ach mens, waar ga je naartoe?

Aria/koraal (sopraan)

Ich bitte dich, Herr Jesu Christ,
halt mich bei den Gedanken
und laß mich ja zu keiner Frist
von dieser Meinung wanken,
sondern dabei verharren fest,
bis daß die Seel aus ihrem Nest
wird in den Himmel kommen.

Ik vraag u, Heer Jezus Christus,
houd mij bij die gedachte
en laat mij nooit
aan die mening twijfelen,
maar me eraan vasthouden,
tотdat mijn ziel vanuit haar nest
in de hemel komt.

Recitatief (bas)

Gleichwie die Regenwasser bald verfließen
und manche Farben leicht verschießen,
so geht es auch der Freude in der Welt,
auf welche mancher Mensch so viele Stücken hält;
denn ob man gleich zuweilen sieht,
daß sein gewünschtes Glücke blüht,
so kann doch wohl in besten Tagen
ganz unvermut' die letzte Stunde schlagen.

Zoals regenwater snel wegstroomt
en kleuren gemakkelijk verschieten,
zo gaat het ook met de vreugde in de wereld, waar
mensen zoveel waarde aan hechten;
want hoewel je soms ziet
dat je gewenste geluk bloeit,
toch kan in de beste dagen
heel onverwachts je laatste uur slaan.

Aria (alt)

Man nehme sich in acht,
wenn das Gelücke lacht.
Denn es kann leicht auf Erden
vor abends anders werden,
als man am Morgen nicht gedacht.

Je moet oppassen
als het geluk je toelacht.
Want het kan op aarde gemakkelijk
nog voor de avond anders worden
dan je 's morgens nog dacht.

Koraal

Wer weiß, wie nahe mir mein Ende!
Hin geht die Zeit, her kommt der Tod;
ach wie geschwinde und behende
kann kommen meine Todesnot.
Mein Gott, ich bitt durch Christi Blut:
machs nur mit meinem Ende gut!

Wie weet hoe dichtbij mijn einde is!
De tijd gaat heen, de dood komt;
ach, hoe snel en vlug
kan mijn doodsnoed komen!
Mijn God, ik smeed u bij het bloed van Christus, geef
mij een goed einde!

3 – Thomas Tomkins (1572-1656): "Sad pavan for these distracted times" (Gustav Leonhardt, klavecimbel)

De politieke intriges van het begin van de 17e eeuw bereikten hun hoogtepunt met de executie van Karel I in 1649 en het begin van het Gemenebest onder leiding van Lord Protector Oliver Cromwell. Thomas Tomkins, wellicht de grootste componist van die tijd, schreef kort na de executie van de koning een pavane voor 'deze onrustige tijden'. Een kwart eeuw eerder had Tomkins muziek gecomponeerd voor de kroning van de koning. Nu had hij alles wat hem dierbaar was, verwoest zien worden. Het enige wat hem restte, was het schrijven van de treurmars, voor zijn koning, en als zijn levenswerk.